

Natur och Miljös skogsvision

Skogens betydelse för natur, klimat och rekreation

Skogen är en ovärderlig del av Finlands natur, landskap och identitet. Cirka 75 % av Finlands landyta är täckt av skog, vilket gör landet till det mest skogsbeklädda i Europa (Jord- och skogsbruksministeriet, u.å.). Våra skogar erbjuder inte bara virke för landets bioekonomi, utan utgör samtidigt viktiga livsmiljöer för tusentals arter, kolsänkor i kampen mot klimatförändringen och rekreatiomsområden för människor.

Skogarna är väldigt viktiga med tanke på landets biologiska mångfald och artrikedom. Enligt Finlands senaste rödlista över hotade arter lever över 800 av landets hotade arter i skogsmiljöer (Hyvärinen m.fl., 2019). Det här motsvarar ungefär en tredjedel av alla hotade arter i Finland (Hyvärinen m.fl., 2019). Många av dessa arter är beroende av gammal skog, död ved, mossklädda stammar, mikroklimat och kontinuitet i skogsstrukturen. Exempel på hotade arter i skogen är flygekorre (*Pteromys volans*), talltita (*Poecile montanus*) och olika vedlevande svampar och lavar som trivs i naturskogar (Hyvärinen m.fl., 2019).

Trots naturskogarnas avgörande roll i bevarandet av biologisk mångfald, är få av dem skyddade. Endast cirka 13 % av skogsarealen i landet är skyddad (Naturresursinstitutet, 2022), och av dessa endast 3 % i södra Finland. Enligt Finlands miljöcentrals bedömningar är hela 76 % av landets skogsnaturtyper hotade (Finlands miljöcentral, 2022). Kalavverkningar, markberedning, dikning av torvmarker och utarmning av biologiskt värdefulla egenskaper, såsom död ved och gamla träd, har lett till att många värdefulla skogshabitat har degraderats.

Även skogarnas ekologiska funktioner påverkas till följd av dessa förändringar. Skogar med låg mångfald är mindre motståndskraftiga mot klimatförändringar, stormskador och parasitangrepp (Jactel m.fl., 2017; Thompson, 2009). De har också sämre förmåga att binda kol och balansera vattenflödet (Diaz et al., 2009; Thompson, 2009). En mångformig, naturnära skog kan däremot trygga stabila ekosystemtjänster (Thompson, 2009), såsom klimatreglering, översvämningsskydd samt möjlighet för pollinering och rekreation.

Skogen är alltså mer än bara träd – den är en rik och livsviktig miljö för växter, djur, svampar och lavar. Den erbjuder oss en mängd olika ekosystemtjänster och är dessutom viktig för vår hälsa. Att vistas i skogen stärker den fysiska och psykiska hälsan (Karjalainen et al., 2010) samt känslan av samhörighet med

naturen (Häggström, 2019). Skogar har ett holistiskt upplevelsevärde för människor och utgör viktiga platser för rekreation (Häggström, 2019). Att skydda och bevara mångfaldiga skogar är alltså inte bara en ekologisk nödvändighet, utan även en fråga om att öka människors välbefinnande.

Natur och Miljös ståndpunkter och krav i skogsfrågor

Natur och Miljö verkar för en skogspolitik som styrs av vetenskaplig information, klimatansvar och respekt för naturen. Enligt FN:s konvention om biologisk mångfald har Finland ett internationellt ansvar att trygga sina naturvärden för både nuvarande och framtida generationer.

Natur och Miljö vill se ett Finland där skogen inte bara ses som en råvara, utan som ett ovärderligt ekosystem som säkerställer biologisk mångfald, klimatanpassning och ökad livskvalitet. Både skogsskydd och naturvärden i ekonomiskogarna bör stärkas. Därför arbetar vi för att följande mål uppnås:

1. Skog bör skyddas:

- Minst 30 % av Finlands skogar ska skyddas, i linje med EU:s biodiversitetsstrategi till 2030, varav minst 10 % ska vara strikt skyddad, det vill säga fri från all typ av exploatering.
- Särskilt i södra Finland behöver mera skog skyddas och skyddet fördelas jämnare även på landskapsnivå.
- Skogsskyddet måste även omfatta produktiva skogar och värdefulla livsmiljöer som gammelskogar och naturskogsliknande bestånd – inte enbart impediment och lågproduktiva områden.
- Vi kräver att alla återstående offentligt ägda urskogar och naturskogar bevaras och att detta är önskvärt också för de privatägda skogarnas del.
- METSO-programmets finansiering för skogsskydd bör höjas avsevärt.

2. Skogsbruket bör vara ekologiskt hållbart & ekosystembaserat:

Vi vill se ett genomgripande skifte i hur skogen brukas i Finland. Dagens modell med kalavverkningar, homogena bestånd och korta omloppstider försvagar ekosystemens stabilitet och funktion.

Våra krav för att garantera ekologiskt hållbart skogsbruk i Finland:

- **Avverkningsområden:** Både avverkningsytan och avverkningsnivån bör minska avsevärt, särskilt nära bebyggelse och i områden med högt naturvärde.
- **Kontinuitetsskogsbruk:** Kalhyggen bör successivt fasas ut som huvudmetod. I stället bör kontinuitetsskogsbruk tillämpas där det är ekologiskt lämpligt. Studier visar att sådana metoder bland annat bättre bevarar markstruktur, mikroklimat och arter (Kuuluvainen m.fl., 2022).
- **Minska kalhyggen:** Kalhyggena bör minska avsevärt och planeras så att ytorna som uppstår då flera kalhyggen (ifall av olika markägare) genomförs tätt på varandra totalt sett blir avsevärt mindre. Skogsägare bör i högre utsträckning rådfråga skogsvårdsföreningarnas expertis, som ser helheten på avverkningsområdet bredare.
- **Strukturell mångfald:** Blandade bestånd med träd i olika åldrar och av olika arter bör bli norm inom skogsbruksindustrin. Skogens olika skikt, även markskiktet och mera lövträd stöder biodiversitet och klimatanpassning.
- **Död ved:** Skogarna bör innehålla minst 20 m³ död ved per hektar, beroende på skogstyp och geografiskt läge. Detta är nödvändigt för att bevara vedlevande arter och naturliga näringscykler (Siitonen, 2001).
- **Vattenvård:** Skogsbruket får inte skada yt- eller grundvatten. Skyddszoner, hyggesfria områden och naturliga hydrologiska förhållanden måste tryggas, i synnerhet nära vattendrag och myrar.
- **Torvmarker:** Dikning och dränering av torvmarker ska förbjudas. Torvmarker binder stora mängder kol och utgör viktiga habitat. Återvätning bör uppmuntras som en klimat- och naturvårdsåtgärd.
- **Certifiering:** Alla ekonomiskogar, särskilt de som ägs av staten, bör minst uppfylla FSC-certifieringens krav.
- **Lagstiftning:** Naturvårdslagstiftningen ska bättre beakta skogens ekologiska värden samt hotade arter och livsmiljöer. Skyddade arter måste ges reellt skydd även i brukade skogar.
- **Ekonomiska styrmedel:** Miljöskadliga stöd till skogsbruket – såsom subventioner för kalhyggen, markberedning eller dikning – bör avskaffas och ersättas med stöd som främjar ekologiskt hållbara skogsbruksmetoder.
- **Sysselsättning:** Skogar som brukas bör bidra till sysselsättning och välbefinnande i största möjliga utsträckning, med minsta möjliga inverkan på miljön.

3. Naturskogars positiva inverkan bör lyftas fram:

- Fördelarna med biologiskt värdefulla skogar ska vara kända och erkända i samhället.
- Naturskogars betydelse för mental och fysisk hälsa bör beaktas i skogspolitiken
- Det ekonomiska värdet av naturskogars ekosystemtjänster, såsom kolinlagring, översvämningsskydd och naturlig vattenrening, bör användas som underlag i beslutsfattning inom skogsfrågor.

Sammanfattning och framtidsvision

Finlands skogar är inte oändliga. De är unika ekosystem som formats av naturliga processer under en lång tid. De upprätthåller biologisk mångfald och erbjuder värdefulla ekosystemtjänster. Skogarna kan inte ersättas av konventionella ekonomiskogar utan att påverka naturen och människor negativt. Trots detta belastas Finlands skogar idag av intensivt skogsbruk.

Natur och Miljö vill se en framtid där skogens värde för den biologiska mångfalden, klimatanpassningen och människans välbefinnande respekteras och används som grund i beslutsfattande inom skogspolitiken. Vi vill att skogen ska få fortsätta vara ett hem för arter, en hjälte i klimatkrisen och en plats för mänsklig rekreation.

God skogsvård i ett nötskal

- Bevara och skydda viktiga och hotade livsmiljöer
- Bevara livsmiljöer där det finns hotade arter
- Restaurera områden med potentiella naturvärden
- Lämna tillräckligt stora skyddszoner runt värdefulla områden och vattendrag
- Se till att det finns ekologiska korridorer
- Bevara många och tillräckligt stora rekreationsskogar som är lättillgängliga för invånarna
- Certifiera ekonomiskogarna enligt FSC
- Avverka inte under sommaren
- Öka mängden död ved i skogarna
- Odlar skog med flera olika trädslag och träd av olika ålder
- Lämna kvar tillräckligt många naturvårdsträd vid slutavverkningar
- Undvik gödsling, bekämpningsmedel och istandsättningsdikning
- Undvik att bygga nya skogsbilvägar
- Bränn hyggen, om möjligt
- Sköt ekonomiskogar enligt kontinuitetsprincipen och med hänsyn till biologisk mångfald

Referenser

- Díaz, S., Hector, A., & Wardle, D. A. (2009). Biodiversity in forest carbon sequestration initiatives: not just a side benefit. *Current opinion in environmental sustainability*, 1(1), 55-60.
- Finlands miljöcentral. (2022). *Metsäluontotyyppien uhanalaisuus*. <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/luontotyyppien-monimuotoisuus/luontotyyppien-uhanalaisuus/metsat>
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U. (2019). *Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019*. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus.
- Häggström, M. (2019). Being in the forest—A matter of cultural connections with a natural environment. *Plants, People, Planet*, 1(3), 221-232.
- Jactel, H., Bauhus, J., Boberg, J. m.fl. (2017). Tree diversity drives forest stand resistance to natural disturbances. *Current Forestry Reports*, 3(3), 223–243.
- Jord- och skogsbruksministeriet. (u.å.). *Finlands skogstillgångar*. <https://mmm.fi/sv/skogar/skogsbruk/finlands-skogstillgangar>
- Karjalainen, E., Sarjala, T., & Raitio, H. (2010). Promoting human health through forests: overview and major challenges. *Environmental health and preventive medicine*, 15, 1-8.
- Kuuluvainen, T. (2009). Forest management and biodiversity conservation based on natural ecosystem dynamics in northern Europe: the complexity challenge. *AMBIO: A Journal of the Human Environment*, 38(6), 309-315.
- Naturresursinstitutet. (2022). *Skogsskydd 1.1.2022*. <https://www.luke.fi/sv/statistik/skogsskydd/skogsskydd-112022>
- Siitonen, J. (2001). Forest management, coarse woody debris and saproxylic organisms: Fennoscandian boreal forests as an example. *Ecological bulletins*, 11-41.
- Thompson, I., Mackey, B., McNulty, S., & Mosseler, A. (2009). Forest resilience, biodiversity, and climate change. *Secretariat of the Convention on Biological Diversity, Montreal. Technical Series no. 43*. 1-67. (vol. 43, s. 1-67).